

C-218/19. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2019. március 12.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Cour de cassation (Franciaország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2019. február 20.

Felülvizsgálatot kérelmező fél:

XR

Ellenérdekű felek:

Conseil de l'ordre des avocats au barreau de Paris

Bâtonnier de l'ordre des avocats au barreau de Paris

Procureur général près la cour d'appel de Paris

I A jogvita tényállása és tárgya

- 1 XR – az egyik francia egyetemen szerzett – jogi egyetemi végzettséggel és jogi doktori oklevéllel rendelkezik és lényegében több mint nyolc évig az Európai Bizottságnál dolgozott tisztviselőként a belső piaci főigazgatóságnál és a versenyjogi főigazgatóságnál (állami támogatások, majd kartellek területén). XR jelenleg a párizsi ügyvédi kamarába való felvételét kéri azzal, hogy mentesítsék a „CAPA” (certificat d'aptitude à la profession d'avocat, ügyvédi alkalmassági bizonyítvány) és az arra felkészítő képzés alól.
- 2 XR úgy véli, hogy az Európai Bizottságnál végzett tevékenység megfelel a mentességhez szükséges azon feltételeknek, amelyeket a francia jogszabály előír az A besorolású tisztviselők vagy a velük egy tekintet alá eső azon tisztviselők számára, akik legalább nyolc éven keresztül jogi tevékenységet végeztek valamely közigazgatásban, közszolgálatban vagy nemzetközi szervezetnél.

- 3 Mivel a kérelmét elutasították, XR a cour d’appel de Paris-hoz (párizsi fellebbviteli bíróság, Franciaország) fordult.
- 4 A cour d’appel de Paris (párizsi fellebbviteli bíróság) a 2017. május 11-i ítéletével (a továbbiakban: a megtámadott ítélet) helybenhagyta a kérelem elutasítását, mivel úgy ítélte meg, hogy XR nem teljesítette a francia jogi gyakorlatra vonatkozó feltételt, mivel a nemzeti jogra vonatkozóan semmilyen gyakorlatot nem igazolt, és csak az uniós jog területén szerzett gyakorlatot.
- 5 Mivel vitatta a cour d’appel de Paris (párizsi fellebbviteli bíróság) által elfogadott, a franciaországi ügyvédi szakmát szabályozó rendelkezések megszorító értelmezését, amely a mentességet a francia közszolgálathoz tartozó személyek számára tartja fenn, XR felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő.

II. A szóban forgó rendelkezések

A. Az uniós jog

- 6 Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) 18. cikkének első albekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A Szerződések alkalmazási körében és az azokban foglalt különös rendelkezések sérelme nélkül, tilos az állampolgárság alapján történő bármely megkülönböztetés”.

- 7 Az EUMSZ 45. cikk (2) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„[A munkavállalók szabad mozgása] magában foglalja az állampolgárság alapján történő minden megkülönböztetés megszüntetését a tagállamok munkavállalói között a foglalkoztatás, a javadalmazás, valamint az egyéb munka- és foglalkoztatási feltételek tekintetében”.

- 8 Az EUMSZ 49. cikk második albekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A szabad letelepedés magában foglalja a jogot gazdasági tevékenység önálló vállalkozóként történő megkezdésére és folytatására [...] a letelepedés országának joga által a saját állampolgáraitra előírt feltételek szerint, [...]”.

B. A francia jog

A loi no 71-1130 du 31 décembre 1971 portant réforme de certaines professions judiciaires et juridiques (Az egyes bírósági és jogi szakmák reformjáról szóló, 1971. december 31-i 71 1130. sz. törvény)

- 9 11. cikk

„Az ügyvédi szakma gyakorlásának megkezdésére az jogosult, aki a következő feltételeknek megfelel:

[...]

2° A módosított 2005. szeptember 7-i 2005/36/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv alkalmazása érdekében hozott rendeleti rendelkezésekre és az egyes tisztségeket vagy tevékenységeket Franciaországban végző személyekre vonatkozó rendelkezésekre figyelemmel, legalább jogi egyetemi végzettséggel vagy azzal egyenértékűnek elismert oklevéllel vagy címmel rendelkezik [...];

3° Ügyvédi alkalmassági bizonyítvánnyal rendelkezik, figyelemmel a 2° bekezdésben vagy [...] említett rendeleti rendelkezésekre;”

A décret no 91-1197 du 27 novembre 1991 organisant la profession d'avocat (az ügyvédi hivatás szervezéséről szóló, 1991. november 27-i 91-1197 sz. rendelet)

10 93. cikk

„Ügyvédi kamarába bejegyezhető:

1° aki ügyvédi alkalmassági bizonyítvánnyal rendelkezik;

[...]

3° akit megillet a 98. cikkben előírt valamely mentesség és sikeresen letette a 98-1. cikkben előírt, az etikai ismeretek és a szakmai szabályozás ellenőrzésére vonatkozó vizsgát;”

98. cikk

„A felkészítő elméleti és gyakorlati képzés, valamint az ügyvédi alkalmassági bizonyítvány megszerzésének kötelezettsége alól mentesül:

[...]

4° A tisztviselők és az A besorolású korábbi tisztviselők, vagy az e besorolású tisztviselőkkel egy tekintet alá eső személyek, akik e minőségükben legalább nyolc évig jogi tevékenységet végeztek valamely közigazgatásban vagy közszolgálatban vagy nemzetközi szervezetnél;

[...]”

III. A felek érvei

11 XR a felülvizsgálati kérelmének alátámasztására a megtámadott ítélethez csatolt négy semmisségi jogalapra hivatkozik, amelyekből a Cour de cassation (semmitőszék, Franciaország) az első hármat egyetlen, hat részből álló jogalapban

egyesíti és úgy ítéli meg, hogy nem kell a Módosított Európai Szociális Karta (kihirdette a 2009. évi VI. törvény) (1996. május 3-i változat) megsértésén alapuló negyedik jogalapról határozni.

- 12 A jogalap első része szerint az uniós jog közvetlenül a tagállami jogba illeszkedik. Még ha feltételezzük is, hogy a rendelet 98. cikkének (4) bekezdésében említett jogi tevékenységek gyakorlása a francia jogra korlátozódik, az nem írja elő, hogy e jog valamennyi részét ismerni kell. Ugyanígy a francia jog bármely – többek között az uniós jog – területén a legalább nyolc évig tartó gyakorlat is elegendő a feltétel teljesítéséhez. Annak megállapításával azonban, hogy XR mint a Bizottság tisztviselője, nem teljesítette a francia jog területén szerzett gyakorlatra vonatkozó feltételt, mivel csak az uniós joggal foglalkozott, a megtámadott ítélet megsértette a törvény 11. cikkének 3° bekezdését és a rendelet 98. cikkének 4° bekezdését, ugyanúgy, ahogy az uniós jognak a belső jogba történő illeszkedésének elvét, valamint a francia alkotmánynak az uniós jog elsődlegességét elismerő 88-1. cikkét.
- 13 A jogalap második része szerint, mivel az uniós jog közvetlenül a tagállami jogba illeszkedik, az erre vonatkozó gyakorlat tehát megfelel a francia jog bármely más részére vonatkozó gyakorlatnak. A megtámadott ítélet azáltal, hogy különbséget tesz a francia jog egyes részeivel foglalkozó és az uniós joggal foglalkozó tisztviselők között, és azáltal, hogy az utóbbiakat kizárja a rendelet 98. cikkének (4) bekezdése által biztosított mentességből, különbséget tett ott, ahol a törvény nem tesz különbséget és megsértette a törvény 11. cikkének 3° bekezdését és a rendelet 98. cikkének 4° bekezdését, ugyanúgy, ahogy az uniós jognak a belső jogba történő illeszkedésének elvét, az összhangban álló értelmezés elvét, valamint a francia alkotmánynak az uniós jog elsődlegességét elismerő 88-1. cikkét.
- 14 A jogalap harmadik része szerint, feltételezve, hogy a nemzeti jog által előírt mentességet úgy kell érteni, mint amely az A besorolású tisztviselőkre korlátozódik és azokat foglalja magában, akik nyolc éven keresztül jogi tevékenységet végeztek, akár kizárólag Franciaországban, akár a francia jognak nem az uniós jogból eredő szabályait alkalmazva, e jogszabályok szükségszerűen közvetett hátrányos megkülönböztetést hoznak létre a francia közszolgálat tisztviselői javára, akiknek nagy többsége francia állampolgár, és akik gyakorlatilag az egyetlenek, akik teljesíteni tudják ezeket a feltételeket. E hátrányos megkülönböztetés tiltott, amennyiben nem indokolja közrendi, közbiztonsági vagy közegészségügyi ok. A megtámadott ítélet tehát megsértette a törvény 11. cikkének 3° bekezdését és a rendelet 98. cikkének 4° bekezdését, az EUMSZ 18. cikket, az EUMSZ 45. és az EUMSZ 49. cikket, ahogyan azt a Bíróság értelmezi.
- 15 A jogalap negyedik része szerint a munkavállalók szabad mozgását és a letelepedés szabadságát akadályozó valamely intézkedés csak akkor fogadható el, amennyiben nem hátrányosan megkülönböztető, a Szerződéssel összhangban álló jogszerű célt követ és közérdeken alapuló kényszerítő indok igazolja, feltéve,

hogy egy ilyen intézkedés alkalmazása alkalmas a szóban forgó célkitűzés megvalósítására és nem lépi túl az annak eléréséhez szükséges mértéket. Annak elismerése, hogy a hivatkozott mentességet el kell utasítani az olyan uniós tisztviselőkkel szemben, akik egyedül az uniós joggal foglalkoztak (amely a francia jog szerves része), arra hivatkozással, hogy az e területen szerzett gyakorlat nem biztosítaná a jogalanyoknak a képzett szakemberek általi hatékony védelmet, azonban megadható azoknak a tisztviselőknek, akik csak a francia jog egyes részein (az uniós jogon kívüli területen) szereztek gyakorlatot, amely objektíven nem biztosít több garanciát, korlátozó intézkedésnek minősül, amely – még ha a jogalanyok védelmének jogszerű célját is követi –, ugyanakkor nem alkalmas a szóban forgó cél elérésére és túllépi az annak eléréséhez szükséges mértéket. A megtámadott ítélet tehát megsértette az EUMSZ 18. cikket, az EUMSZ 45. és az EUMSZ 49. cikket, ahogyan azt a Bíróság értelmezi, valamint a törvény 11. cikkének 3° bekezdését és a rendelet 98. cikkének 4° bekezdését, ugyanúgy mint az uniós jognak a belső jogba történő közvetlen illeszkedésének elvét és a belső jognak az uniós joggal összhangban álló értelmezésének elvét.

- 16 A jogalap ötödik és hatodik részében XR lényegében azt rója fel a fellebbviteli bíróságnak, hogy nem értékelte konkrétan XR okleveleit, képesítéseit és tapasztalatát, mivel csupán annak *in abstracto* megállapítására szorítkozott, hogy XR nem foglalkozott a „rendes” francia joggal.

IV. A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja

- 17 A kérdést előterjesztő bíróság először emlékeztet arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata értelmében (2009. december 10-i Pesla ítélet, C-345/08, EU:C:2009:771, 34-36. pont) valamely szakma megkezdéséhez szükséges feltételek harmonizációjának hiányában a tagállamoknak joguk van meghatározni az e szakma gyakorlásához szükséges ismereteket és képesítéseket, ugyanakkor az uniós jog határokat szab a tagállamok e hatáskörének gyakorlásával szemben, hiszen az e téren elfogadott nemzeti rendelkezések nem képezhetik az EK 39. cikk és az EK 43. cikk által biztosított alapvető szabadságok tényleges gyakorlásának indokolatlan akadályozását. A képesítési feltételeket előíró nemzeti szabályoknak, akkor is, ha állampolgárság tekintetében történő hátrányos megkülönböztetés nélkül is alkalmazzák őket, az lehet a hatásuk, hogy akadályozzák az említett alapvető szabadságok gyakorlását, ha a szóban forgó nemzeti szabályok nem veszik figyelembe az érdekelt által valamely másik tagállamban megszerzett ismereteket és képesítéseket.
- 18 A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint bármely olyan nemzeti intézkedés, amely alkalmas arra, hogy megtiltsa, megzavarja vagy kevésbé vonzóvá tegye ezen alapvető szabadságok gyakorlását, a munkavállalók szabad mozgása és a letelepedés szabadsága korlátozásának minősül (1985. június 18-i Steinhauser ítélet, 197/84, EU:C:1985:260 ; 2008. december 4-i Jobra ítélet, C-330/07, EU:C:2008:685; 2015. február 5-i Bizottság kontra Belgium ítélet, C-317/14, EU:C:2015:63). E nemzeti intézkedések mindazonáltal megengedhetők,

amennyiben közérdekű kényszerítő indokon alapulnak, amennyiben alkalmasak az elérni kívánt cél megvalósítására és nem lépik túl az annak megvalósításához szükséges mértéket, azzal, hogy a nemzeti szabályozás csak akkor alkalmas az elérni kívánt cél megvalósításának biztosítására, ha azt valóban koherens és szisztematikus módon kívánja elérni (2017. május 18-i Lahorgue ítélet, C-99/16, EU:C:2017:391).

- 19 A fogyasztók védelme – amely magában foglalja az igazságszolgáltatással kapcsolatosan eljáró személyek által nyújtott jogi szolgáltatások címzettjeinek védelmét – olyan célkitűzés, amely olyan közérdeken alapuló kényszerítő indoknak tekinthető, amely igazolhatja a szolgáltatásnyújtás szabadságának korlátozását (2017. május 18-i Lahorgue ítélet, C-99/16, EU:C:2017:391), amint ugyanezen a jogcímen igazolhatja a munkavállalók szabad mozgásának és a letelepedés szabadságának korlátozását.
- 20 Bár lehet közérdekű kényszerítő indokokra hivatkozni egy ilyen korlátozás igazolása érdekében, ennek az a feltétele, hogy az nem jelent hátrányos megkülönböztetést (2008. december 22-i Bizottság kontra Ausztria ítélet, C-161/07, EU:C:2008:759; 2013. december 5-i Zentralbetriebsrat der gemeinnützigen Salzburger Landeskliniken ítélet, C-514/12, EU:C:2013:799; 2016. január 28-i Laezza ítélet, C-375/14, EU:C:2016:60).
- 21 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint az EUMSZ 45. és az EUMSZ 49. cikkben foglalt hátrányos megkülönböztetés tilalmának elve nem csupán az állampolgárságon alapuló, közvetlen vagy nyílt hátrányos megkülönböztetést, hanem a hátrányos megkülönböztetés valamennyi leplezett formáját is tiltja, ezek ugyanis más megkülönböztető ismérvek alkalmazásával valójában ugyanahhoz az eredményhez vezetnek. A nemzeti jogszabály közvetetten hátrányosan megkülönböztetőnek tekintendő – kivéve, ha azt objektív okok indokolják, és arányos az elérni kívánt céllal –, amennyiben jellegénél fogva inkább a másik tagállamok állampolgárait érintheti, mint az adott tagállam állampolgárait, következésképpen azzal a kockázattal jár, hogy különösen az előbbieket hozza hátrányosabb helyzetbe (1996. május 23-i O’Flynn ítélet, C-237/94, EU:C:1996:206; 2010. június 1-jei Blanco Pérez és Chao Gómez ítélet, C-570/07 és C-571/07, EU:C:2010:300).
- 22 A törvény 11. cikkének (amely az ügyvédi szakma gyakorlásának megkezdését a „CAPA” nélkül attól a feltételtől teszi függővé, hogy bizonyos tisztségeket vagy tevékenységeket Franciaországban gyakoroltak) és a rendelet 98. cikke (4) bekezdésének (amely a képzés és az oklevél megszerzésének kötelezettsége alóli mentességet a francia közszolgálatához tartozástól teszi függővé és amelyet a francia bíróság úgy értelmez, hogy e mentességet a francia eredetű nemzeti jog ismeretétől teszi függővé) együtteséből álló nemzeti intézkedés a munkavállalók szabad mozgását vagy a letelepedés szabadságát korlátozó szabályozásnak tekinthető.

- 23 Meg kell tehát határozni, hogy e korlátozás különbségtétel nélkül alkalmazandó-e a fogadó tagállam vagy a letelepedés szerinti tagállam állampolgáira és a többi tagállam állampolgárára úgy, hogy azt közérdekű kényszerítő indok igazolhatja.
- 24 A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a megtámadott ítélet megállapította, hogy a védelemhez való jog teljes és hatékony gyakorlása ténylegessé tételének kényszerítő szükségessége – annak biztosítása révén, hogy az ügyvédi szakmára jelentkező személy rendelkezik az előírt szakmai képesítésekkel –, olyan jogszerű célkitűzésnek minősül, amely igazolhatja az ügyvédi szakma gyakorlásának megkezdését érintő korlátozásokat, és amelyből azt a következtetést vonja le, hogy e követelmény *in concreto* értékelve nem teremt hátrányosan megkülönböztető feltételeket az Európai Unió állampolgárai számára az ügyvédi szakma gyakorlásának megkezdéséhez.
- 25 A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi továbbá, hogy a megtámadott ítélet úgy ítélte meg, hogy a rendelet 98. cikke által előírt eltérést engedő feltételeket megszorítóan kell értelmezni, és hogy azoknak a személyeknek, akik nem tudnak erre hivatkozni a kedvezmény igénybevételéhez, a törvény 11. cikke által rögzített általános szabályok szerint továbbra is lehetőségük van az ügyvédi szakma gyakorlásának megkezdésére, amelyből azt a következtetést vonja le, hogy az ügyvédi szakma gyakorlásának megkezdésére vonatkozó megszorítás korlátozott marad és arányos az elérendő céllal.
- 26 A kérdést előterjesztő bíróság egyébiránt megjegyzi, hogy a rendelet 98. cikkének 4° bekezdése alapján a mentességet kérelmező által teljesítendő feltételek – a francia eredetű nemzeti jog ismeretének követelménye, bizonyos tisztségek vagy tevékenységek Franciaországban történő gyakorlása és a francia közszolgálatban történt foglalkoztatás – kumulatív jellegűek, és hogy abban az esetben, ha az uniós joggal ellentétes lenne az a gyakorlat, hogy az egyedül az uniós jogra vonatkozó gyakorlatot nem lehet figyelembe venni a jogi tevékenységek gyakorlására vonatkozó feltétel értékeléséhez a rendelet 98. cikkének 4° bekezdése értelmében, felmerülne a kérdés, hogy a munkavállalók szabad mozgásának vagy a letelepedés szabadságának a két másik feltétel általi korlátozása igazolható-e e szabadságok szempontjából.
- 27 Először is emlékeztet arra, hogy a Conseil constitutionnel (alkotmánytanács, Franciaország) 2016. július 6-i 2016-551. sz. QPC határozata értelmében (ECLI:FR:CC:2016:2016.551.QPC), e testület úgy ítélte meg, hogy a jogalkotó azáltal, hogy az ügyvédi szakma gyakorlásához előírja a jogi jellegű tevékenységnek vagy tisztségnek az ország területén kellő ideig történő gyakorlását, biztosítani kívánta az e szakmát gyakorló személyek szakértelmét, és következésképpen biztosítani kívánta a védelemhez való jog tiszteletben tartását; amelyből az alkotmánytanács azt a következtetést vonta le, hogy a vitatott rendelkezések által létrehozott, a helyzet eltérésén alapuló eltérő bánásmód közvetlen kapcsolatban van a törvény tárgyával. A Conseil constitutionnel (alkotmánytanács) e határozatban azt is megállapította, hogy azok a személyek, akik nem teljesítik a mentességhez szükséges feltételeket, nincsenek megfosztva

attól a jogtól, hogy az általános szabályokban meghatározott feltételek mellett megkezdjék az ügyvédi szakma gyakorlását, és amelyből az következik, hogy a jogalkotó megfelelő intézkedéseket fogadott el egy egyensúlyi helyzet biztosításához, amely nem volt nyilvánvalóan aránytalan a francia alkotmány által biztosított vállalkozás szabadsága jogának tiszteletben tartása és a védelemhez való jog tiszteletben tartása között.

- 28 A kérdést előterjesztő bíróság végül hozzáteszi, hogy az 1991-es rendelet 98. cikkének 4° bekezdése nem írja elő az oklevél és a képzés alóli mentességet kérelmező számára a nemzeti jog egyik, kifejezetten a nemzeti bíróságok szervezetével vagy az előttük folyó eljárásokkal kapcsolatban álló területének az ismeretét.
- 29 A kérdést előterjesztő bíróság ezenkívül és egyrészt pontosítja, hogy ha a rendelet 98. cikkének 4° bekezdése által előírt képzés és oklevél megszerzésének kötelezettsége alóli mentesség valamely nemzeti közigazgatásban történő foglalkoztatástól függ, ez utóbbi a tagállamok valamennyi állampolgára számára nagyrészt elérhető, ami alapján e korlátozást úgy kell tekinteni, hogy az különbségtétel nélkül alkalmazandó. A módosított loi no 83-634 du 13 juillet 1983 portant droits et obligations des fonctionnaires (a tisztviselők jogairól és kötelezettségeiről szóló, 1983. július 13-i 83-634. sz. törvény) 5a. cikke alapján ugyanis a szuverenitás gyakorlásával vagy közhatalmi kiváltságokkal kapcsolatos bizonyos foglalkoztatást kivéve, az Európai Unió tagállamainak állampolgárai jogviszonyt létesíthetnek a francia közzszolgálatban.
- 30 A kérdést előterjesztő bíróság azonban és másrészt megjegyzi, hogy a törvény 11. cikkét és a rendelet 98. cikkének 4° bekezdését mindazonáltal úgy lehet tekinteni, hogy azok az állampolgárságon alapuló közvetett hátrányos megkülönböztetést hoznak létre, mivel az alapul fekvő feltételek – amelyek bizonyos tisztségek vagy tevékenységek Franciaországban történő végzéséhez, a nemzeti jog ismeretéhez és a francia közigazgatásban történő foglalkoztatáshoz kötődnek – eredményeként a mentesség kedvezményét ténylegesen csak a francia közigazgatás tagjainak lehet megadni, akik a szakmai tevékenységüket Franciaországban gyakorolták, akiknek a nagy többsége francia állampolgár és az uniós közzszolgálat tisztviselőitől megtagadják, noha ők is – Franciaországon kívül – francia eredetű nemzeti jogra vonatkozó jogi tevékenységet végeztek.
- 31 Végül a kérdést előterjesztő bíróság hangsúlyozza, hogy ahhoz, hogy a vitatott nemzeti jog által létrehozott jogi rendszer hátrányosan megkülönböztetőnek minősüljön a francia közzszolgálatban történő foglalkoztatás feltételét illetően, a francia közzszolgálatot és az uniós közzszolgálatot objektíven összehasonlítható rendszereknek kell tekinteni, amelyekre következőképpen nem lehet eltérő bánásmódot alkalmazni. Márpedig úgy tűnik, hogy – az oklevelek és a szakmai képesítések mintájára – egyetlen uniós jogi norma sem hoz létre egyenértékűséget maguk között.

- 32 Hozzáteszi, hogy ha a két közigazgatási rendszert objektíven összehasonlíthatónak kellene tekinteni, nem lehetne azt állítani, hogy a rendelet 98. cikkének 4° bekezdésében előírt mentesség különbségtétel nélkül alkalmazandó, hanem eltérő bánásmód állna fenn, ami abban áll, hogy amíg a francia közszolgálat és az uniós közszolgálat tagjai hivatkozhatnak az azonos ismeretekre és képesítésekre, valamely közigazgatáson belül a belső jog vagy az uniós jog alkalmazásából eredően, az uniós közszolgálat tagjaival szemben azon további feltételt írják elő, hogy előzetesen a francia közszolgálatához legyen hozzáférésük, hogy a vitatott mentességre hivatkozhasanak.
- 33 Ezen okokból, figyelemmel arra a tényre, hogy a Szerződés egy sajátos jogrendszert hozott létre, amely a tagállamok jogrendszerébe illeszkedik, és kötelező bíróságokra nézve (a Bíróság 1964. július 15-i Costa ítélete 6/64, EU:C:1964:66; az 1991. november 19-i Francovitch ítélet C-6/90 és 9/90, EU:C:1991:428; a 2001. szeptember 20-i Courage ítélet C-453/99, EU:C:2001:465), valamint azon bizonytalanságokra, hogy az EUMSZ 45. és EUMSZ 49. cikket hogyan kell értelmezni, a Cour de cassation (semmitőszék, Franciaország) úgy határoz, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

V. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 34 „1°) Ellentétes-e azon elvvel, amely szerint az Európai Gazdasági Közösséget létrehozó szerződés – módosítást követően az Európai Unió működéséről szóló szerződés – sajátos jogrendszert hozott létre, amely a tagállamok jogrendszerébe illeszkedik, és kötelező bíróságokra nézve, az olyan nemzeti jogszabály, amely a főszabály szerint az ügyvédi szakma gyakorlásának megkezdéséhez előírt képzés és oklevél feltétele alóli mentesség megadását attól a követelménytől teszi függővé, hogy a mentességet kérelmező kellően ismerje a francia eredetű nemzeti jogot, kizárva így a csupán az európai uniós jogra vonatkozó hasonló ismeret figyelembevételét?
- 35 2°) Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 45. cikkével és 49. cikkével ellentétes-e az olyan nemzeti szabályozás, amely az ügyvédi szakma gyakorlásának megkezdéséhez főszabály szerint előírt képzés és oklevél megszerzésének feltétele alóli mentesség kedvezményét ugyanazon tagállam közszolgálatának egyes tagjai számára teszi lehetővé, akik e minőségükben Franciaországban végeztek jogi tevékenységet valamely közigazgatási szervnél vagy közszolgálatban vagy nemzetközi szervezetben, és amely kizárja e mentesség kedvezményéből az európai közszolgálat azon tisztviselőit vagy korábbi tisztviselőit, akik e minőségükben az Európai Bizottságnál végeztek jogi tevékenységet egy vagy több európai uniós jogi területen?”